

„Könyv-, folyóirat-, diafilm- és hanglezmekatalógus”

Legutóbb az egymást követő azonos előtagú *összetett szavak* kötőjeles írásáról beszéltem, most kerítsünk sort az *azonos utótagúakéra*! A címbeli négy fogalom teljes alakja ez: *könyvkatalógus, folyóiratkatalógus, diafilmkatalógus, hanglezmekatalógus*, de a helyesírási szabályzat 403. pontja megengedi a *kötőjeles rövidítést*; rendszerint csak az utolsó összetett szót írjuk ki teljes alakjában — s a címben így is tettem. Nem kötelező, csak *megengedett* dolog ez, de ha élünk vele, ne hagyogassuk el a szórészpótló kötőjelet, mert az félreértésekhez vezet.

„Ezután a *folyóirat* és hanglezmekatalógus következik” — írja a Komárom megyei Könyvtáros (78. 3:10). Először azt hittem, a szerző és a szerkesztőség egy általuk ismert *folyóiratra* gondol, amely a mondat alanya lesz, de kiderült, hogy egyfajta *katalógusra*, csak hogy ezt nem adta tudtomra. Így kellett volna: *folyóirat- és hanglezmekatalógus*. Az „üzem és művezetők” írásmód (Somogy, 77. 2:42) se tükrözi, hogy kétfajta *vezető*ről van szó, ahogy a „*fény és hőszigetelő függöny*” megoldás is hiányos (helyesen: *fény- és hőszigetelő*, Kvtári Figy., 78. 4: 416). A MÉM *Mérnök* és Vezetőtovábbképző Intézete szerkezet dőlt betűvel szedett első jelzője se mutatkozott összetett szónak a Mezőgazdasági Könyvtárosban (77. 2—3:5). „*Berkesi és Szilvási* kötetek”: semmi se jelzi, hogy nem a két íróról beszél egy cikk, hanem a könyvekről, így azonban mindjárt világos: *Berkesi- és Szilvási-kötetek* (Kvtáros, 81. 1:27). Ugyanilyen botlás a Fejér megyei Könyvtárosban három birtokos jelzős összetett szóból kettőnek az írása: „*Voltaire, Garcia Lorca és Csontváry-évfordulók*” (78. nov.: 68).

Még néhány hiba, szögletes zárójelben rögtön javítva is: „*felnőtt[-] és gyermekszolgálat*” (Komárom, 78. 3:30); „*a 30-as évek kabaré[-] és revüszínházainak világa*” (OSZK-híradó, 81.

9—10.: 181); „*Terjed az üzemtörténet[-], az üzemkrónika-írás*” (Veszprémi Horizont, 77. 1:27); „*közép[-] és kisüzemek*” (Fejér, 81. 1:51); „*épület[-] és alapterület-ellátottság*” (Tolna, 77. 2:3); „*kőolaj[-] és földgázkutatás*” (uo.: 83); „*szervező[-] és irányítókészség*” (Komárom, 78. 1:25).

Ne zavarjon bennünket, ha a *csontkitva kötőjelezett előtagot* a *rákövetkező jelzős szerkezet alaptagja egészíti ki*: a *párt-* és a *szakszervezeti irányítás* [értsd: a *pártirányítás* és a *szakszervezeti irányítás*] (rosszul: Pest m. Kvtáros, 80. 1—2:1); mind a *tartó-*, mind az *egyéb szerkezetek* (hibásan: Hajdú-Bihar, 77. 1:50); *gyermek- és középiskolai találkozó*k [értsd: *gyermektalálkozó*k és *középiskolai találkozó*k] (félrevezetően: Tolna, 77. 2:30); *felnőtt-*, illetve *ifjúsági kölcsönzőnk* [vagyis: *felnőtt-kölcsönzőnk*, illetve *ifjúsági kölcsönzőnk*] (kötőjel nélkül: Szabolcs-Szatmár, 80. 1:39); fontos *párt- és szakmai dokumentumok* (pontatlanul: A Berzsenyi Dániel M. K. évk., 80:73).

Elretentően tanulságos botlás Somogyból: „*a párt-, tanácsi-, intézményi- és tömegszervezeti vezetők*” (77. 2:48). Szerzőnk valójában ezt írta le: *pártvezetők* (helyes), *tanácsivezetők, intézményi-vezetők* (összetett szóvá font jelzős szerkezetek) és *tömegszervezeti vezetők* (szabályosan leírt jelzős szerkezet). A helyes megoldás: *párt-, tanácsi, intézményi és tömegszervezeti vezetők*. Ha a melléknévi jelzőket *főnévivé* alakítjuk, jogos, sőt szükséges a kötőjelezés: a *párt-, tanács-, intézmény- és tömegszervezeti vezetők*. A két megoldás összekeverése azonban elfogadhatatlan. E hiba melegegya: a tulajdonságjelzős szószerkezet meg az összetett szó (az is valamilyen jelzős szerkezetet rejt) azonosnak vétele s ebből következően a csak egyikre érvényes helyesírási szabálynak a másikkra való logikátlan alkalmazása.

Szabó Ernő